

[Cap. IV. Derivatio jurisdictionis non fit per nudam materiae assignationem].

258. Ex his, quae de derivatione jurisdictionis a pontifice in alios inferiores praelatos dicta sunt, constat, falsam esse opinionem illorum, qui nituntur evadere ad ductas patrum sententias et rationes dicendo, jurisdictionem esse a papa, non quod det ipse potestatem ipsam, sed quod assignet et tradat materiam: sicut nec Josue dedit filiis Israel terram promissionis, sed eam divisit et mensus est, ita etiam Deus est, qui dat jurisdictionem et claves, pontifex autem est, qui dat materiam sive seram, quam claves aperiant, scilicet oves, quas potestate jurisdictionis a Deo immediate collata regat.

259. Quod autem hoc mera fictio sit et humanum inventum, constat ex scriptura et patribus et ratione.

Nam Christus dominus pollicitus est Petro claves regni coelorum, ut dicitur Matth. 16., et secundum omnes doctores et scripturae germanum sensum hanc promissionem adimplevit, quum Joan. 20. dedit ei oves dicens: *Pasce oves meas*. Ergo Christus dominus assignans oves, scilicet materiam, dedit claves Petro. Ergo eodem modo pontifex quum dat materiam, dat etiam potestatem super illam materiam, hoc est, dat jurisdictionem super oves. Deinde apostolus Paulus jubet Tito, ut constituat per civitates presbyteros sive episcopos. Sed nomen episcopi dicit jurisdictionem, et homo non potest ex potestate dare ordinem sacrum. Ergo non poterat Titus constituere episcopos, quin daret illis ipsam jurisdictionem.

260. Quod quidem omnes patres intellexerunt, quorum sententias, quia latius supra notavimus, solum hic innuimus, quibus hanc veritatem asserant. Cyprianus igitur de haereticis ait: „Qui se praepositos sine ulla ordinationis lege constituunt, qui nemine episcopatum dante episcopi sibi nomen assumunt.“¹ Dabatur igitur secundum

¹ De unitate ecclesiae cap. 10; Migne, P. L. 4, 507.

b. Cyprianum episcopatus, quod nomen potestatis est et non solae oves.

Augustinus quoque de ecclesia et episcopis loquens ait: „Ipsa ecclesia patres illos appellat, ipsa illos genuit, et ipsa illos constituit in sedibus patrum.“¹ Si ergo ecclesia illos constituit in sedibus patrum, dat ergo illis potestatem, quia sedes et cathedra potestatem significat super oves.

Clemens loquens de divisione jurisdictionum a Petro facta asserit, Petrum praecepisse, ut instituerentur primates et archiepiscopi et episcopi juxta locorum qualitatem, quibus praeficiebantur. Si igitur instituebantur episcopi et alii superiores praelati, procul dubio dabatur illis potestas. Quod quidem ex Anacleto, et ex Julio, et Eleutherio, et Innocentio I., et Nicolao, et aliis idem dicentibus supra citatis confirmari potest.²

Dionysius quoque papa de presbyteris curatis agens ait: „Unicuique jus proprium habere statuimus, ita videlicet, ut nullus alterius parochiae terras, terminos, aut jus invadat.“³ Dat igitur pontifex jus unicuique super oves, et non solas oves.

Leo de munere sive potestate praedicandi loquens ait: „Sed hujus muneris sacramentum ita dominus ad omnium apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter collocarit; et ab ipso quasi quodam capite dona sua velit in corpus omne manare.“⁴ Potestas ergo praedicandi emanavit a Petro et non sola assignatio, quibus praedicarent episcopi. — Idem sermone suae assumptionis de Petro ait: „Ab ipso omnium charismatum fonte tam copiosis est irrigationibus inundatus, ut quum multa solus acceperit, nihil in quemquam sine ipsius participatione transierit.“ — Et paulo inferius: „Si quid cum eo commune

¹ Enarrat. in Ps. 44. n. 32; Migne, P. L. 36, 513.

² Cf. supra pag. 113 ss. Haec partim sunt Pseudo-Isidoriana.

³ Cf. pag. 115. Pseudo-Isid.

⁴ Epist. 10. ad episc. prov. Viennens. cap. 1. (Jaffé n. 185); Migne, P. L. 54, 629.

ceteris voluit esse principibus, numquam nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit.¹ Quidquid igitur potestatis in alios emanavit, per Petrum derivatum est secundum Leonem.

Gregorius etiam M. ait: „Ideoque fraternitati tuae curam gubernationemque trium Tabernarum ecclesiae providimus committendam.“² Tribuit ergo pontifex non solum oves, sed curam et gubernationem illarum, hoc est, jurisdictionem in illas.

261. Quod confirmant omnes patres supra citati, asserentes, episcopos vocatos esse in partem sollicitudinis.³ Pars enim sollicitudinis pars est potestatis sive praelationis sollicite administrandae. Quorum unus Bernardus ad Eugenium De consideratione ait: „Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur et in ipsos, qui potestatem in alios acceperunt.“⁴ Accipiunt ergo episcopi potestatem ab eo, qui illos vocat in partem sollicitudinis. Is autem est Deus principaliter; sub Deo autem est summus pontifex, qui eos confirmat qui vocantur a Deo, ut declarat Innocentius III., et Paschalis II. De elect. et elect. potestate: „Qua nos sollicitudine oportet tantam ecclesiae praelationem imponere fratribus, quorum conscientias non videmus.“⁵ Praelationem igitur confert et imponit ipse pontifex. Innocentius III. (et cum eo consentientes Nicolaus III. et Lucius III. ep. ad Guillelmum archiepiscopum Montis regalis sup. cit.) de ecclesia Romana loquens ait: „Ita ut per eam et distributio facta sit dignitatum et indictum Christi fidelibus et diligentius ordinatum, quod ad cultum pertinere visum est pietatis. Ex hac siquidem data beato Petro a domino potestate ipse ac successores ipsius per diversa mundi loca constituerunt episcopos et

¹ Serm. IV. (al. III.) in annivers. assumptionis suae cap. 2. Migne, l. c. 149.

² L. 2. epist. 50. ad Joann. episc. Velitern. (Jaffé n. 857); Migne, P. L. 77, 591.

³ Pag. 121 ss.

⁴ De considerat. l. II. c. 8. n. 16. Migne, P. L. 182, 752.

⁵ Paschalis II. ad archiep. Spalatin. (Jaffé n. 4851); cf. supra pag. 111.

dignitates per provincias diviserunt.“¹ Haec illi tres. Constituit igitur sedes apostolica episcopos et distribuit dignitates, et non solum assignatrix est materiarum. Clemens III. ep. ad dictum archiepiscopum Montis regalis, cui concessit jurisdictionem super ecclesiam Cataniensem et Caesaraugustanam, ait: „Si quid ex liberalitatis apostolicae providentia fratribus ac coepiscopis nostris accedat, ad nostri honoris augmentum credimus redundare de plenitudine potestatis, quam sancta Romana ecclesia largiente domino sibi vindicat singularem, ecclesiae inferiores accipiant, et ab ea velut a capite in subservientia membra beneficiorum munera transfundantur.“² Dat ergo Romana ecclesia de plenitudine suae potestatis aliis ejus participationem et non solum materiam.

262. Alexander tertius ad Hierosolymitanum patriarcham De his quae fiunt a praelato sine consensu capituli: „Innotuit siquidem auribus nostris, quod tu sine consilio fratrum tuorum abbates et abbatissas et alias ecclesiasticas personas instituis et destituis.“ Et infra: „Ideoque auctoritate apostolica prohibemus etc.“; et infra: „Nos tales institutiones et destitutiones, si quas amodo feceris, auctoritate apostolica cassamus et carere decernimus robore firmitatis.“³ Instituit igitur episcopus aliquem in abbatem vel parochum; instituere autem in aliquo beneficio habente jurisdictionem, nihil aliud est, quam jurisdictionem conferre; destituere vero, est eam auferre. Innocentius III. De auctoritate et usu pallii: „Alii autem (episcopi) eo (pallio) nec semper nec ubique, sed in ecclesia sua, in qua jurisdictionem ecclesiasticam acceperunt, certis debent uti diebus, quoniam vocati sunt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.“⁴

¹ Cf. pag. 110.

² Cf. pag. 270.

³ Alex. III. ad patriarch. Hierosolymit. (Jaffé n. 7613); cap. Novit 4. De his quae fiunt a praelato etc. (III. 10).

⁴ Innoc. III. (Potthast n. 2145); cap. Ad honorem Dei 4. De auctoritate et usu pallii (I. 8).

Haec ibi. Accipiunt igitur episcopi jurisdictionem ecclesiasticam a Romano pontifice.

Coelestinus tertius ait: „Si constiterit conventus vel majoris et sanioris partis non adfuisse consensum (nempe in electione abbatis), institutiones hujusmodi convenit evacuari, nisi ex antiqua et approbata consuetudine vel concessa libertate aliqui eorum probaverint, commissi sibi collegii non debere in ecclesiarum seu beneficiorum collationibus requiri consensum.“¹ Sic ille; ex quo habetur, institui abbates per superiores, ac per hoc ab eis, qui conferunt ecclesias, dari etiam jurisdictionem, idemque esse conferre materiam et jurisdictionem dare.

263. Idem pene omnes scholastici docent. Thomas ait: „Potestas autem jurisdictionis est, quae ex simplici injunctione hominis confertur.“² Dat igitur homo jurisdictionem. — Idem ait, jurisdictionem facere superiorem et judicem, ideo necessario fieri in subjecto.³ — Et iterum ait, quod per ordinationem ecclesiae unus subditur alteri, et ideo etiam per ecclesiae praelatos posse subtrahi alicui eum, qui erat ei subditus.⁴ — Idem ibidem: „Dicendum, quod ad absolutionem a peccato requiritur duplex potestas, scilicet potestas ordinis et potestas jurisdictionis. Prima quidem potestas est aequaliter in omnibus sacerdotibus, non autem secunda; et ideo ubi Dominus dedit omnibus apostolis communiter potestatem remittendi peccata [Joann. XX, 23], intelligitur de potestate, quae consequitur ordinem; unde et sacerdotibus, quando ordinantur, illa verba dicuntur. Sed Petro dedit singulariter potestatem remittendi peccata [Matth. XVI, 19], ut intelligatur, quod ipse prae aliis habet potestatem jurisdictionis. Potestas autem ordinis, quantum est de se, se extendit ad omnes absolvendos; et ideo indeterminate dominus dixit:

¹ Coelestinus III. ad episc. Rothomag. (Jaffé n. 10720); cap. Ea noscitur 6. De his quae fiunt a praelato etc. (III. 10).

² Summ. theol. II. 2. q. 39. art. 3.

³ In I. 4. Sentent. dist. 18. q. 2. art. 2. quaest. 3. sol. 1.

⁴ In I. 4. Sentent. dist. 19. q. 1. art. 2. quaest. 3. sol. 3.

Quorum remisistis peccata; intelligens tamen, quod usus illius potestatis esse deberet praesupposita potestate Petro collata secundum ipsius ordinationem.¹ Idem ibidem in corpore articuli: „Potestas ordinis, quantum est de se, extendit se ad omnia peccata remittenda; sed quia ad usum hujus potestatis, ut dictum est, requiritur jurisdictio, quae a majoribus in inferiores descendit, ideo potest superior aliqua sibi reservare, in quibus iudicium inferiori non committat.“² Haec ibi; ipsa ergo potestas jurisdictionis descendit a superioribus in inferiores, et rursus illam superiores possunt ad se retrahere ex causa.

264. Bonaventura loquens de potestate ordinis et jurisdictionis ait: „Prima potestas, quoniam collata est Petro ut sacerdoti, descendit in omnes sacerdotes, quamvis non omnes habeant executionem. Secunda, quia collata est Petro ut praelato, descendit in omnes personas ecclesiasticas, quae habent praelationem vel jurisdictionem.“³

Albertus in 4. dist. 18. art. 2. tractans de definitione clavium scribit, quod potestas ordinis est aptituro ad absolvendum in foro conscientiae, si datur materia per papam dantem jurisdictionem.

Richardus de Mediavilla in 4. dist. 24. ait: „Et quoniam jurisdictio ministrat materiam, quae est subditus ejus, qui habet jurisdictionem, quae requiritur ad hoc quod potestas clavium exeat in actum; ideo usus potestatis illius, quam omnes apostoli immediate acceperunt a Christo, dependebat indirecte a Petro. Idem dico de potestate episcoporum per comparisonem ad papam.“ Non potest igitur dari materia absque hoc quod detur jurisdictio secundum Richardum.

Petrus etiam de Palude in 4. dist. 29. q. 2. ait: „Clavem ordinis habet omnis sacerdos et episcopus, sive habeat subditum sive non. Si autem non habet subditum, tunc est clavis ordinis sine clave jurisdictionis, qua rela-

¹ L. c. art. 3. quaest. 3. ad 1.

² L. c. sol. 2.

³ In 4. dist. 18. par. II. a. 1. q. 3. Conclusio. Opp. ed. Venet. 1754. tom. IV. p. 506. col. 1.

tione dicitur dominus ad **servum**. Unde non est potestas jurisdictionis, nisi sit **obedientia** subjectionis.⁴

Durandus in 4. dist. 24. q. 1. n. 5. de plenitudine potestatis loquens ait: „**Ergo** talem potestatem plenam et perfectam habet solus **successor** Petri . . . In aliis autem non est nisi derivata et **limitata**, prout papae placet.“

Dominicus de Soto in 4. dist. 20. q. 1. art. 4. de potestate ligandi et solvendi **apostolorum** loquens ait: „Quare ubi illam apostolis dedit, **tribuit** et presbyteris, nisi quod jurisdictionum **distributionem** commisit Petro, quae non est de intrinseca ratione **sacramenti**, sed de necessitate applicationis materiae.“ Haec **ille**, docens, non posse applicari materiam alicui, quin **detur** etiam **jurisdictio**. Quod omnes scholastici et antiqui, qui **de** hac materia loquuntur, plane docent.

265. Et ratio ipsa **id** confirmat;

1°. quidem, quia **correlativa** simul sunt natura. Quum igitur materia sit **subditus**, et ille, cui assignatur materia, fiat per hoc **praelatus et superior**, sequitur, quod posita praelatione ponitur et **materia**, scilicet **subditus**; et e contrario, posita materia, **qui** **subditus** est, ponitur et **praelatus**. Non potest igitur **pontifex** dare materiam, quin det praelationem, nec contra.

2°. patet, quia **quum** aliquis fit praelatus, fit **judex** eorum, quibus praeficitur. Sed qui instituit **judicem**, hoc ipso jubet eis, quibus **est** **judex**, parere illius sententiae. Ergo jubet esse **subditos**; et e contrario, qui jubet parere, dat **judici**, quem **constituit**, potestatem imperandi.

3°. Si papa ita **daret** materiam, ut non daret potestatem super eam, **ergo** **oves** non essent suae; ergo mitteret **falcem** in **messem alienam**, et ita nihil faceret. Nec sat est dicere, quod **per hoc** solum, quod papa assignat **oves** absque hoc quod **det** praelato jurisdictionem, **oves** fiunt suae ob potestatem, quam a Deo accepit in consecratione. Si per illam **potestatem** fierent suae, ergo antequam papa illas assignaret, erant suae, quia jam erat illa potestas, per quam **oves** fiunt **propriae**; quod est falsum, quia sic nec ipsam **materiam** assignaret papa, sed Deus.

4°. Ut videtur ex eorum argumentis supra solutis, qui contrariam positionem tenent, ex hoc praecipue videntur moveri, quia patres antiqui, quos citant, dicunt, potestatem episcoporum sive jurisdictionem esse a Deo; ex quo ipsi inferunt, quod non est a papa; et ita ne nihil illi relinquunt, faciunt illum **metatorem** sicut Josue, et datorem **matarum**, sicut Arabes fecerunt Deum datorem **formarum**. Sed si haec ratio debet eos movere, deberent etiam dicere, papam nec **materias** ipsas dare, quia sunt etiam multi antiqui patres, qui dicunt **oves** sive **ecclesiam** a Deo **datas** episcopis, ut de Paulino supra vidimus et de Leone in ep. ad Ravennium Arelatensem. Constat etiam ex concilio Antiocheno, ubi prohibetur **translatio** episcopi et **subditur**: „Manere autem eum debere in ecclesia Dei, quam **ab initio** sortitus est.“¹ Haec ibi. Aut igitur fatendum est, simul stare: jurisdictionem esse a Deo et a papa, quia a Deo est per papam; aut negandum est, materiam esse a papa, quia sancti patres illam dicunt a Deo assignari. Quod quia absurdum est, utrumque fatendum est de utraque; nam tam **jurisdictio** quam **materia** non a Deo assignatur sed per papam; et **materia** quidem a Deo assignatur per papam dando jurisdictionem, **jurisdictio** quoque dando materiam, super quam exerceatur.

266. 5°. Papa in formula, qua solet confirmare episcopos dicit, eum constituere in episcopum et pastorem, praetereaque illi curam et administrationem committere illius ecclesiae in spiritualibus et temporalibus, et simul cum hoc solet dicere, quod committit illi ecclesiam, sive has vel illas **oves**; ut ex multis decretis citatis constat, quae vel falsa essent, vel oportet concedere, quod papa dat utramque, nempe potestatem et materiam. Nec est sicut Josue; ille enim terram a Domino concessam per seipsum suo quidem arbitrio in duodecim partes divisit. Ceterum ex Dei voluntate per sortes explorata (in qua exploranda nudus minister fuit) consignabat cuique **tribui** partem,

¹ Conc. Antiochen. anni 332 can. 21; cap. Episcopum 25. C. VII. q. 1. in decr. Grat.

quam dominus et non Josue illi per sortem deputaverat. Non sic autem beatus Petrus; sed ex arbitrio suo divisit dioeceses et elegit personas, quibus dioeceses committeret et potestatem jurisdictionis daret ad eas regendas. Erant igitur Josue et Petrus ministri Dei; sed Josue nudus minister et ex praescripto agens, solumque utens suo arbitrio in terrae divisione, non autem in dando dominio illius terrae in genere vel in specie huic vel illi tribui; hoc enim Dominus per se fecit. Petrus autem minister fuit Dei, sed ex arbitrio et auctoritate ecclesiastica agens tam in dividendis dioecesibus quam in assignandis praelatis et jurisdictione illis conveniente. Et ideo non est simile, quod de Josue adducunt.

Statuendum igitur, quod non solum materia et oves, sed ipsa potestas jurisdictionis ab ipso papa derivatur mediate vel immediate in alios inferiores ecclesiae praelatos; de cujus derivationis ratione, an per injunctionem vel per consecrationem fiat, jam actum est.

V.

Quaestio quinta.

An episcoporum jurisdictio sit de jure divino.

267. Ex duabus proxime decisis quaestionibus, quibus definitum est, jurisdictionem episcoporum derivari ab ea pontificis, et ita derivari, ut non vi consecrationis detur, sed vi injunctionis a potestate ecclesiastica prodeuntis, facilis est solutio *ultimae quaestionis*, an scilicet jurisdictio sit de jure divino nec ne.

Nam quum, ut dictum est, jus divinum dupliciter accipiatur, large, pro jure emanante a Deo sive immediate sive per ecclesiae auctoritatem, et stricte, pro jure immediate a Deo emanante absque ecclesiastica vel humana auctoritate, dicendum est, quod, accepto large jure divino, procul dubio jurisdictio omnis, et praesertim ecclesiastica, juris divini est, quia a Deo vel immediate vel media humana et ecclesiastica auctoritate prodit. Civilis enim jurisdictio a Deo est per humanam auctoritatem multitudinis vel principum; jurisdictio autem ecclesiastica a Deo est vel immediate, ut ea summi pontificis, et secundum aliquos ea apostolorum et quorundam episcoporum a Deo specialiter vocatorum, aut certe alia inferior et ordinaria a pontifice est vel immediate, vel mediis conciliis, vel aliis praelatis; est igitur juris divini, large sumpto jure divino.

Sed haec assumptio non est ad propositum rei, de qua tractamus; quia ideo quaeritur, an sit juris divini, ut sciatur, quod non est ita disponibilis vel mutabilis, sicut solent esse ea quae sunt juris humani vel ecclesiastici.